

CZU 025.2:027.52(478-25)=135.1

PROVOCĂRILE DEZVOLTĂRII COLECȚIILOR ÎN ERA DIGITALĂ: EXPERIENȚA BIBLIOTECII MUNICIPALE „B.P. HASDEU”

*Ludmila OLEINIC,
șef serviciu, Secția Managementul resurselor informaționale,
Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*

Rezumat: Articolul analizează provocările dezvoltării colecțiilor în era digitală, pornind de la experiența Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Sunt examinați factorii tehnologici, sociali, instituționali și financiari care influențează selecția, actualizarea și diversificarea resurselor informaționale. Studiul evidențiază necesitatea menținerii unui echilibru între colecțiile tipărite și cele digitale, precum și rolul colecțiilor specializate, al programelor de promovare a lecturii și al resurselor destinate comunităților etnice. În condițiile reducerii fondurilor pentru achiziții, donațiile, parteneriatele și proiectele culturale devin surse importante de completare a colecțiilor de carte. Totodată, digitizarea și dezvoltarea platformelor online contribuie la extinderea accesului la informație și la conservarea patrimoniului documentar local.

Cuvinte-cheie: dezvoltarea colecțiilor, bibliotecă publică, resurse digitale, donații, parteneriate, digitizare, patrimoniu documentar, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”.

Abstract: The article examines the challenges of collection development in the digital age, drawing on the experience of the “B.P. Hasdeu” Municipal Library. It discusses the technological, social, institutional, and financial factors that influence the selection, updating, and diversification of information resources. The study highlights the need to maintain a balance between print and digital collections, as well as the importance of specialized collections, reading promotion programmes, and resources intended for ethnic communities. With reduced funding for acquisitions, donations, partnerships, and cultural projects have become important sources of collection development. At the same time, digitization and online platforms help expand access to information and preserve local documentary heritage.

Keywords: collection development, public library, digital resources, donations, partnerships, digitization, documentary heritage, “B.P. Hasdeu” Municipal Library.

Introducere

Dezvoltarea colecțiilor constituie una dintre activitățile esențiale ale bibliotecilor publice, deoarece de calitatea, actualitatea și

relevanța resurselor informaționale depinde capacitatea acestora de a răspunde nevoilor educaționale, culturale și informaționale ale comunității.

În ultimele decenii, conceptul de „dezvoltare a colecțiilor” a cunoscut transformări semnificative. Dacă anterior accentul era pus pe acumularea unui număr cât mai mare de documente tipărite, astăzi bibliotecile sunt orientate spre asigurarea accesului rapid la informație, indiferent de suportul pe care aceasta este disponibilă. Dezvoltarea tehnologiilor informaționale, extinderea resurselor electronice și schimbarea modului în care utilizatorii caută și consumă informația au determinat apariția unei noi paradigme în gestionarea colecțiilor.

În acest context, bibliotecile publice sunt nevoite să identifice soluții pentru menținerea unui echilibru între colecțiile tradiționale și cele digitale, între necesitățile comunității și posibilitățile financiare disponibile. Experiența Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” oferă un exemplu relevant privind adaptarea politicilor de dezvoltare a colecțiilor la noile realități ale societății informaționale.

Factorii care influențează dezvoltarea colecțiilor

Transformările care au loc în domeniul dezvoltării colecțiilor sunt determinate de o serie de factori externi și interni, aflați într-o relație de interdependență.

1) Factori externi

Cel mai important factor extern îl reprezintă *dezvoltarea accelerată a tehnologiilor digitale*. Apariția cărților electronice, a bazelor de date, a platformelor online și a altor resurse digitale a modificat semnificativ modul în care utilizatorii accesează și utilizează informația. În prezent, accesul rapid, de la distanță și de pe diverse dispozitive electronice a devenit o cerință firească pentru o mare parte dintre utilizatori.

Un alt factor important este *globalizarea informației*, care facilitează accesul la resurse internaționale și permite circulația rapidă a cunoștințelor. În aceste condiții, utilizatorii compară oferta bibliotecilor locale cu posibilitățile oferite de mediul online și de marile platforme informaționale.

Crizele globale, inclusiv pandemia COVID-19, au accelerat procesele de digitalizare și au evidențiat necesitatea dezvoltării serviciilor și colecțiilor digitale. În perioada restricțiilor sanitare,

multe biblioteci au fost nevoite să își adapteze rapid serviciile și să ofere acces la resurse electronice și documente digitizate.

Toți acești factori contribuie la modificarea comportamentului informațional al utilizatorilor, care solicită tot mai frecvent acces online, servicii la distanță și resurse disponibile în format digital.

2) Factori interni

La nivel instituțional, dezvoltarea colecțiilor este influențată de specificul comunității deservite, de interesele utilizatorilor și de obiectivele strategice ale bibliotecii. În cazul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, procesul de dezvoltare a colecțiilor urmărește constituirea unui fond documentar actual, diversificat și relevant pentru diferitele categorii de utilizatori. În același timp, una dintre cele mai importante provocări rămâne insuficiența resurselor financiare destinate achizițiilor. Diferența dintre necesitățile reale ale comunității și posibilitățile financiare ale instituției influențează direct procesul de completare și actualizare a colecțiilor, obligând biblioteca să identifice surse alternative de dezvoltare.

Recomandări internaționale privind dezvoltarea colecțiilor

Tendențele actuale din domeniul biblioteconomic sunt reflectate și în recomandările organizațiilor profesionale internaționale. În cadrul conferințelor și reuniunilor profesionale recente ale Federației Internaționale a Asociațiilor și Instituțiilor Bibliotecare (IFLA), au fost evidențiate câteva direcții majore pentru dezvoltarea colecțiilor. Printre acestea se numără promovarea științei deschise și a accesului liber la informația științifică, dezvoltarea și integrarea instrumentelor bazate pe inteligența artificială, precum și consolidarea colaborării dintre biblioteci prin intermediul consorțiilor și al achizițiilor comune. Aceste recomandări demonstrează că dezvoltarea colecțiilor nu mai poate fi abordată exclusiv la nivel instituțional, ci necesită colaborare, partajarea resurselor și valorificarea noilor tehnologii.

Direcții de dezvoltare a colecțiilor la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” gestionează o colecție de peste un milion de documente distribuite în cadrul celor 27 de filiale ale rețelei. Diversitatea colecțiilor reflectă atât profilul bibliotecilor din rețea, cât și varietatea intereselor comunității.

Un rol important îl au colecțiile specializate dezvoltate în funcție de specificul unor filiale. Astfel, Biblioteca Publică de Drept valorifică resurse juridice și legislative; Centrul Academic Internațional „Mihai Eminescu” dezvoltă colecții dedicate operei eminesciene și literaturii române; colecția Bibliotecii de Arte „Tudor Arghezi” reunește documente din domeniul muzicii, teatrului, cinematografului și artelor plastice, iar Colecția „Chișinău” conservă și promovează patrimoniul documentar privind istoria și memoria orașului. O atenție deosebită este acordată și bibliotecilor dedicate minorităților etnice, care dezvoltă colecții în limbile polonă, bulgară, ucraineană, ebraică, găgăuză și rusă, contribuind la păstrarea identității culturale și lingvistice a comunităților pe care le deserveșc.

Dezvoltarea colecțiilor este influențată și de programele și serviciile de promovare a lecturii organizate de bibliotecă. Inițiative precum „Chișinăul citește”, „Bătălia cărților” sau concursul „Bingo pentru carte” generează interes pentru anumite titluri și domenii tematice, contribuind la actualizarea permanentă a fondului documentar.

Totodată, colecțiile Bibliotecii Municipale includ resurse pe diverse suporturi și formate, de la publicații tipărite și documente electronice până la jocuri educative, discuri de vinil, materiale filatelice, artefacte și alte resurse cu valoare culturală și educativă.

Diversificarea surselor de dezvoltare a colecțiilor

Politica de dezvoltare a colecțiilor a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” prevede completarea periodică a fondului documentar prin achiziții de publicații. Totuși, în ultimii ani, acest proces a fost afectat de reducerea resurselor financiare.

Dacă în anul 2024 au fost alocate aproximativ un milion de lei pentru achiziția de publicații, în anii 2025 și 2026 nu au fost prevăzute fonduri pentru cumpărarea de carte. Această situație limitează posibilitatea bibliotecii de a achiziționa titluri noi și de a răspunde prompt solicitărilor utilizatorilor.

În aceste condiții, donațiile, parteneriatele și proiectele au devenit surse esențiale de dezvoltare a colecțiilor.

Donațiile de carte

În ultimii ani, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a beneficiat de donații importante din partea instituțiilor culturale, editurilor, autorilor, ambasadelor și organizațiilor partenere.

Una dintre cele mai semnificative contribuții a fost donația oferită de Guvernul României, care a inclus 248 de titluri și peste 9000 de exemplare. Publicațiile primite au contribuit semnificativ la actualizarea colecțiilor și au inclus atât literatură artistică, cât și lucrări din domeniile psihologiei, filosofiei, istoriei, pedagogiei, geografiei, religiei și artei.

O altă sursă importantă de completare a colecțiilor o reprezintă Programul pentru editarea cărții naționale, gestionat de Ministerul Culturii al Republicii Moldova. În perioada 2021-2025, Biblioteca Municipală a primit prin intermediul acestui program 626 de titluri în peste 11600 de exemplare.

Deși aceste donații contribuie la îmbogățirea colecțiilor, ele nu pot substitui în totalitate procesul de selecție realizat prin achiziții, deoarece nu toate publicațiile corespund necesităților informaționale și intereselor actuale ale utilizatorilor.

Un rol important îl au și donațiile oferite de ambasade și centre culturale. Acestea contribuie la dezvoltarea colecțiilor bibliotecilor destinate minorităților etnice și facilitează accesul comunităților la literatură contemporană în limbile materne.

Parteneriate și proiecte

Participarea la proiecte culturale și educaționale reprezintă o altă direcție importantă de dezvoltare a colecțiilor.

Colaborările cu organizații precum Centrul de Drept al Femeilor, UNHCR și WeWorld Moldova au permis completarea fondului documentar cu cărți, jocuri educative, puzzle-uri, materiale STEM și alte resurse adaptate nevoilor diferitelor categorii de utilizatori, inclusiv ale refugiaților. De asemenea, proiectul LibHUB contribuie periodic la actualizarea colecțiilor filialelor cu titluri noi și solicitate de cititori.

Un exemplu de colaborare de durată îl constituie parteneriatul cu Goethe-Institut, care susține dezvoltarea colecțiilor în limba germană și facilitează accesul utilizatorilor la resurse educaționale și culturale actuale.

În ultimii cinci ani, prin intermediul proiectelor și colaborărilor cu diverse organizații, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a beneficiat de aproximativ 45000 de exemplare de resurse informaționale. La acestea se adaugă donațiile individuale oferite de

autori, cititori și colecționari, care au contribuit în aceeași perioadă cu peste 16000 de exemplare.

Dezvoltarea resurselor digitale și conservarea patrimoniului documentar

În contextul transformărilor tehnologice actuale, dezvoltarea colecțiilor nu mai poate fi limitată la documentele aflate pe suport tradițional. Bibliotecile sunt chemate să extindă accesul la informație prin intermediul resurselor digitale și al platformelor online.

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” își dezvoltă constant oferta informațională prin integrarea bazelor de date, a publicațiilor electronice și a documentelor digitizate. În paralel, digitizarea este valorificată ca instrument de conservare a patrimoniului documentar și de facilitare a accesului la resursele cu valoare istorică și culturală.

Un exemplu relevant este repozitoriul instituțional HAPes, care asigură păstrarea și accesul la lucrări profesionale, materiale metodice, bibliografii și alte documente produse în cadrul instituției. Totodată, Biblioteca digitală a Bibliotecii Municipale reunește documente rare, publicații vechi, fotografii istorice, manuscrise și alte materiale de patrimoniu local.

Procesul de digitizare contribuie atât la conservarea documentelor originale, cât și la valorificarea acestora prin intermediul accesării în mediului online. În același timp, dezvoltarea colecțiilor digitale generează noi provocări legate de respectarea drepturilor de autor, asigurarea accesului pe termen lung și conservarea fișierelor digitale în contextul schimbărilor tehnologice permanente.

Concluzii

Experiența Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” demonstrează că dezvoltarea colecțiilor în era digitală presupune o abordare complexă, care depășește modelul tradițional bazat exclusiv pe acumularea de documente tipărite.

Transformările tehnologice, schimbarea comportamentului informațional al utilizatorilor și constrângerile financiare obligă bibliotecile să identifice noi modalități de dezvoltare și diversificare a resurselor informaționale. În aceste condiții, donațiile, parteneriatele și proiectele culturale devin surse importante de completare a colecțiilor, fără a putea însă substitui integral achizițiile realizate în baza unei politici coerente de dezvoltare.

În același timp, dezvoltarea resurselor digitale și digitizarea patrimoniului documentar reprezintă direcții strategice care contribuie atât la extinderea accesului la informație, cât și la conservarea memoriei culturale locale.

Astăzi, succesul dezvoltării colecțiilor nu mai este determinat exclusiv de numărul documentelor existente pe rafturi, ci de capacitatea bibliotecii de a asigura accesul rapid, relevant și echitabil la informație. Prin adaptarea continuă la noile realități tehnologice și sociale, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” își consolidează rolul de centru informațional modern, capabil să transforme provocările erei digitale în oportunități de dezvoltare pentru comunitate.